

(وَمِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:) أَرْسَلَهُ عَلَى حِينِ فِتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ، وَ طُولِ هَجْعَةٍ
 مِنَ الْأُمَمِ، وَ اعْتِرَامِ مِنَ الْفِتَنِ، وَ انْتِشَارِ مِنَ الْأُمُورِ، وَ تَلَطُّ مِنَ الْحُرُوبِ، وَ الدُّنْيَا
 كَاسِفَةُ النُّورِ، ظَاهِرَةُ الْغُرُورِ، عَلَى حِينِ اصْفِرَارِ مِنْ وَرَقِهَا، وَ إِيَّاسِ مِنْ ثَمَرِهَا، وَ
 اغْوِرَارِ مِنْ مَائِهَا، قَدْ دَرَسَتْ أَعْلَامُ الْهُدَى، وَ ظَهَرَتْ أَعْلَامُ الرَّدَى، فَهِيَ مُتَجَهِّمَةٌ
 لِأَهْلِهَا، عَابِسَةٌ فِي وَجْهِ طَالِبِهَا، ثَمَرَهَا الْفِتْنَةُ، وَ طَعَامُهَا الْجِيفَةُ، وَ شِعَارُهَا
 الْخَوْفُ، وَ دِئَارُهَا السَّيْفُ. فَاعْتَبِرُوا عِبَادَ اللَّهِ، وَ اذْكُرُوا تَيْكَ الَّتِي آبَاؤُكُمْ وَ
 إِخْوَانُكُمْ بِهَا مُرْتَهِنُونَ، وَ عَلَيْهَا مُحَاسِبُونَ وَ لَعْمَرِي مَا تَقَادَمَتْ بِكُمْ وَ لَا بِهِمْ
 الْعُهُودُ، وَ لَا خَلَتْ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمُ الْأَحْقَابُ وَ الْقُرُونُ، وَ مَا أَنْتُمْ الْيَوْمَ مِنْ يَوْمِ
 كُنْتُمْ فِي أَصْلَابِهِمْ بِبَعِيدٍ، وَ اللَّهُ مَا أَسْمَعَهُمُ الرَّسُولُ شَيْئًا. إِلَّا وَهَا أَنَا ذَا الْيَوْمِ
 مُسْمِعُكُمْوهُ، وَ مَا أَسْمَاعُكُمْ الْيَوْمَ بِدُونَِ أَسْمَاعِهِمْ بِالْأَمْسِ، وَ لَا شَقَّتْ لَهُمْ
 الْأَبْصَارُ، وَ لَا جُعِلَتْ لَهُمُ الْأَفْنِدَةُ فِي ذَلِكَ الْأَوَانِ، إِلَّا وَ قَدْ أُعْطِيتُمْ مِثْلَهَا فِي هَذَا
 الزَّمَانِ. وَ وَاللَّهِ مَا بَصُرْتُمْ بَعْدَهُمْ شَيْئًا جَهْلُوهُ، وَ لَا أُصْفِيْتُمْ بِهِ وَ حَرْمُوهُ، وَ لَقَدْ
 نَزَلَتْ بِكُمْ الْبَلِيَّةُ جَائِلًا خِطَامُهَا، رِخْوًا بَطَانُهَا، فَلَا يُغْرِنُكُمْ مَا أَصْبَحَ فِيهِ أَهْلُ
 الْغُرُورِ، فَإِنَّمَا هُوَ ظِلٌّ مَمْدُودٌ إِلَى أَجَلٍ مَعْدُودٍ.

مردم پیش از بعثت

وصف روزگاران بعثت پیامبر (ص)

خدا پیامبر اسلام را هنگامی مبعوث فرمود که از زمان بعثت پیامبران پیشین مدتها گذشته، و ملتها در خواب عمیقی فرو خفته بودند، فتنه و فساد جهان را فرا گرفته و اعمال زشت رواج یافته بود، آتش جنگ همه جا زبانه می کشید و دنیا بی نور، پر از مکر و فریب گشته بود، برگهای درخت زندگی به زردی گراییده و از میوه آن خبری نبود، آب حیات فرو خشکید و نشانه های هدایت کهنه و ویران شده بود، پرچمهای هلاکت و گمراهی آشکار و دنیا با قیافه زشتی به مردم می نگرست، و با چهره ای عبوس و غم آلود با اهل دنیا روبرو می گشت. میوه درخت دنیا در جاهلیت فتنه، و خوارکش مردار، و در درونش وحشت و اضطراب، و بر بیرون شمشیرهای ستم حکومت داشت.

عبرت آموزی از روزگار جاهلیت

ای بندگان خدا! عبرت گیرید، و همواره به یاد زندگانی پدران و برادران خود در جاهلیت باشید، که از این جهان رفتند و در گرو اعمال خود بوده و برابر آن محاسبه می گردند، به جان خودم سوگند! پیمان برای زندگی و مرگ و نجات از مجازات الهی بین شما و آنها بسته نشده است، و هنوز روزگار زیادی نگذشته، و از آن روزگاران که در پشت پدران خود بودید زیاد دور نیست. به خدا سوگند!

پیامبر اسلام (ص) چیزی به آنها گوشزد نکرد جز آن که من همان را با شما می‌گویم، شنوایی امروز شما از شنوایی آنها کمتر نیست، همان چشمها و قلبهایی که به پدرانتان دادند به شما نیز بخشیدند. به خدا سوگند، شما پس از آنها مطلبی را ندیده‌اید که آنها نمی‌شناختند، و شما به چیزی اختصاص داده نشدید که آنها محروم باشند. راستی حوادثی به شما روی آورده مانند شتری که مهار کردنش مشکل است، و میانبدش سست و سواری بر آن دشوار است. مبادا آنچه مردم دنیا را فریفت شما را بفریبد! که دنیا سایه‌ای است گسترده و کوتاه، تا سرانجامی روشن و معین.»